

Závěr

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí. Na tomto místě bych se ráda pokusila shrnout, co jsem chtěla zpracováním daného tématu sdělit. Základním účelem nástrojů ochrany životního prostředí obecně, je zmenšení rizika ohrožení či poškození životního prostředí a dosažení zlepšení kvality životního prostředí. Nutnost ochrany životního prostředí je neoddiskutovatelná.

Ekologická politika většiny zemí, mj. i České republiky, je dosud postavena především na využití normativních nástrojů. Nicméně aby byla ochrana dostatečně efektivní, musí současně vedle sebe působit jak přímé tak nepřímé nástroje včetně nástrojů koncepčních, dobrovolných, osvětových. Nelze se spoléhat na existenci pouze ekonomických nástrojů. Tyto nástroje jsou vedle administrativních nástrojů základním instrumentem ekologické politiky. Jsou ve své podstatě nezastupitelné. Vhodně doplňují administrativně-právní nástroje a vyplňují jejich nedostatky. Rozdíl mezi nástroji přímými, resp. normativními a nástroji nepřímými, resp. ekonomickými, je ve způsobu regulování chování adresátů těchto environmentálních nástrojů ekologické politiky. Administrativně-právní nástroje přímo donucují regulované subjekty k určitému chování za pomoci různých povolení, souhlasů, limitů, zákazů apod. Naopak ekonomické nástroje dávají těmto subjektům na výběr ze dvou možností: buď se budou chovat ekologicky nevhodně, tzn. znečišťovat a zaplatí za to, nebo se budou chovat v souladu s veřejným zájmem a vydělají na tom. To je samozřejmě ideální stav a realita taková zdaleka nebývá.

Ekonomické nástroje jsou považovány za nejefektivnější nástroj ochrany životního prostředí. Méně zatěžují finanční stránku rozpočtů než nástroje normativní. Lépe se přizpůsobují nastalým situacím, jsou flexibilní. Prostřednictvím těchto instrumentů stát navíc získává potřebné finanční prostředky pro zlepšení stavu životního prostředí. Ani tyto instrumenty (ostatně zrovna jako normativní nástroje) nejsou dokonalé a vedle svých pozitivních vlastností zahrnují i některé nedostatky. Zejména jsou už ze své povahy velice nevyzpytatelné, resp. jejich výsledek je nejistý, vzhledem k tomu, že kalkulují právě se svědomím a hospodářskými cíli jednotlivých znečišťovatelů. A tak je vůbec otázka, zda se tyto subjekty pro ekologicky vhodnou variantu vůbec rozhodnou.

Rozmanitost funkcí ekonomických nástrojů odpovídá jejich množství. Primárními funkcemi jsou motivační (stimulační) a fiskální. Tyto dvě funkce buď společně koexistují v rámci určitého druhu ekonomického nástroje nebo působí každá zvlášť. Pomocí motivační

funkce dochází k ovlivňování regulovaných subjektů směrem k výběru ekologicky žádoucího chování. Některé druhy ekonomických nástrojů slouží k získávání vytváření finančních zdrojů použitelných při ochraně životního prostředí, tuto vlastnost nazýváme fiskální funkcí. Kromě těchto dvou základních funkcí, plní ekonomické nástroje i některé dalších sekundární funkce, zejména funkce internalizační, kompenzační, zajišťovací a fiskální.

Český právní řád zakotvuje ekonomické nástroje obecně v ustanoveních zákona o životním prostředí. Jednotlivě je těmto nástrojům věnována pozornost v rámci konkrétních složkových zákonů (zákon o vodách, zákon o ovzduší, horní zákon atd.). Nejšířeji jsou legislativou upraveny jednotlivé platby, konkrétně poplatky a daně, včetně nástrojů pozitivních jako jsou daňová zvýhodnění v podobě osvobození, slev na daních atd. Mezi další nástroje patří podpory, zálohové systémy, environmentální pojištění. Nově byly do právního řádu zavedeny tzv. emisní povolenky, právě tento instrument si zasluhuje větší pozornost, neboť se podle mého názoru jedná o velmi perspektivní a efektivní nástroj na poli ochrany životního prostředí. Rovněž rozšíření tohoto institutu na jiné průmyslové výroby je více než nasnadě. ČR zdaleka plně nevyužívá všech možných variant a druhů ekonomických nástrojů (např. zelené fondy).

Stále živé je téma ekologické daňové reformy. EU plánuje v dohledné době zavedení uhlíkové daně, která by se tak zařadila do seznamu ekologických daní. To by se zajisté dotklo i ČR, která by tuto úpravu musela právně zohlednit.

Téma ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí je zajímavé a samotné nástroje skýtají ještě spoustu možností, jak dosáhnout cílů environmentální politiky.